

Buitengewoon

Buitenagenda

WOENSDAG 13 APRIL

Onkruid
WIJDEWORMER, Boerderijtuin Goed Bezig, Noorderweg 99, 10-12 uur. Workshop over wilde planten, o.a. zalfjes maken. Kosten €15. Opgave 06-16076325 of festival-goedbezig@gmail.com. Ook zo.

VRIJDAG 15 APRIL

Fort bij Spijkerboor
WESTBEEEMSTER, Fort bij Spijkerboor, Westdijk 46, 11-17 uur. Start fortenseizoen met speurtochten voor kinderen. Ook za. en zo.

ZATERDAG 16 APRIL

Polder IJdoorn
DURGERDAM, Windmolen IJwind, Durgerdammerdijk 206, 9.30 uur. Wandeling met boswachter door natuurgebied polder IJdoorn. Kosten €8, leden €5, kinderen €7/€4. Opgave via www.natuurmonumenten.nl/ijdoorn/activiteiten.

ZONDAG 17 APRIL

Vogelxcurie
DEN IJL, Polderweg P19, 6 uur. Vroegevogelxcurie in het Twiske met IVN-natuurgids, onder meer kijken bij de ijsvogelwand. Opgave ello@upcmail.nl of 06-26403462.

Fort open
EDAM, Fort bij Edam, Oorgat 10, 11-16 uur. Start van het Fortenseizoen met kinderactiviteiten.

Bomenwandeling
EDAM, Busstation, 11 uur. Poëtische bomenwandeling, onderweg uitleg over bomen door een IVN-gids en gedichten door Frouwkje Zwaneburg. Duur 2 uur. Opgave 0299-361807 of www.ivn.nl/afdeling/waterland. Kosten €2,50, leden gratis.

Twiskedag en Boerenmarkt
LANDSMEER, Boerderij de Marsen, Pikpotweg 1, 10-16 uur. Boerenlentemarkt met IVN-activiteiten. Ook open dag (11-16 uur) bij verenigingen en bedrijven in recreatiegebied het Twiske, programma op www.opentwiskedag.nl.

IJperveld
LANDSMEER, Kanaaldijk 32a, 13.30 uur. Vaarexcurie IJperveld in teken van de ontluikende natuur. Opgave www.gaatumee.nl. Kosten €15, kinderen €10.

Roofvogels
MIDDENBEEEMSTER, Roofvogelcentrum, Volgerweg 14, 11-16 uur. Openstelling met uilen, valken, haviken en buizerds. Elke zondag open. Entree €2,50.

Vogels
WORMER, Poelboerderij, Veerdijk 106, 13.30 uur. Vaarexcurie in Wormer- en Jisperveld over voortplanting bij vogels. Reserveren 075-6219100. Kosten €12, kinderen €3.

Onkruid
WIJDEWORMER, Boerderijtuin Goed Bezig, Noorderweg 99, 10-12 uur. Workshop over wilde planten (zie 13 april).

Kinderen
ZUIDERWOUDE, Kerk, Dorpsstraat 1, 10.30 uur. IVN-kinderactiviteit met een vogelkijkxcurie voor 8-12-jarigen. Kosten €2. Opgave 0299-654472 of b.j.mesman@gmail.com.

Lisdodde lijkt op dit moment het meest interessante gewas voor natte teelt in Laag Holland.

FOTO MIREILLE DOSKER

Geld verdienen én de daling van het veen tegengaan

Natte teelt voor droge voeten

Koos Reitsma

IJpendam * Landschap Noord-Holland (LNH) wil de daling van het veen een halt toeroepen. Samen met de agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken (WLD) bekijken ze nu de toepasbaarheid van nieuwe drainagetechnieken en of veehouders in het veengebied naast gras ook natte gewassen kunnen gaan verbouwen, zoals lisdodde, veenmos en kroosvaren.

In een groot deel van de Zaanstreek en Waterland en een stukje Kennemerland (Laag Holland) bestaat de bodem uit veen. En veen vergaet als het waterpeil zakt, omdat de plantenresten dan aan lucht worden blootgesteld. Het gevolg is bodemdaling. Die bodemdaling leidt weer tot drassigheid en opnieuw de wens om het grondwaterpeil te verlagen. Op deze manier kun je plastics maken, of multiplex, en de plant is ook bruikbaar voor de productie van isolatiemateriaal."

van CO₂. Het ideale scenario is dat deze bodemdaling een halt wordt toegevoerd met een oplossing die geld in het laatje brengt. Zodat het bijzondere veenweidegebied in het eigen onderhoud voorziet. Uit bijeenkomsten hierover in Ransdorp, Noordeinde en Westzaan blijkt dat enkele agrariërs graag bereid zijn de proef op de som te nemen.

Farmaceutische industrie

„We hebben drie teelbare gewassen gevonden die het goed doen op de natte veengrond: lisdodde (ofwel te rietstigma), kroosvaren en veenmos”, vertellen Roel van Gerwen (LNH) en Sjaak Hoogendoorn (WLD). Van Gerwen: „Lisdodde lijkt op dit moment het meest interessante gewas. Daarin zitten stoffjes die de farmaceutische industrie kan gebruiken, van de vezel kun je plastics maken, of multiplex, en de plant is ook bruikbaar voor de productie van isolatiemateriaal.”

Watertoren

Met een watertorentje is de grondwaterstand beter te sturen. Vooral in de maanden juli, augustus en september, wanneer de bodemdaling plaatsvindt, kan dit helpen om het veen vochtig te houden.

Van Gerwen: „Kroosvaren bevat een hoogwaardig eiwit, dat zou soja kunnen vervangen, en je kunt er bioplastics van maken. Het groeit snel en heeft als bijkomende positieve eigenschap dat het stikstof uit de lucht haalt, net als klaver. Veenmos wordt gebruikt als substraat (voedingsbodem, red.) om bijvoorbeeld orchideeën op te kweken. Daar is mogelijk ook goed geld mee te verdienen, want in één potje gaat al gauw 60 cent aan veenmos. Nu importeren we dat uit Polen.”

Hoogendoorn: „De gewassen moeten bruikbaar zijn voor kwalitatief hoogwaardige producten, zodat de overstap van veeteelt (deels) op natte teelten loont. En dat is alleen het geval wanneer de opbrengst net zo groot of groter is. Gewassen verbouwen voor veevoer of biomassa is niet snel interessant.”

Van Gerwen: „We gaan in vijf jaar de haalbaarheid onderzoeken.” Daarbij moet er een antwoord komen op onder meer de volgende vragen: wordt de bodemdaling daadwerkelijk stopgezet? Wat gebeurt er met de broeikasgassen? Moet er extra water worden aangevoerd in de droge maanden? Komen de meststoffen die in de bodem zitten vrij? En wat voor invloed heeft de wind? Hoogendoorn: „Een gemengd bedrijf heeft op dit moment onze voorkeur: een combinatie van koeien en natte teelt. Daar waar de koeien lopen willen we de bodemdaling met 80 tot 90 procent verminderen door flexibeler om te gaan met het grondwaterpeil.” Hij

doelt op de aanleg van een zogenaamde peilgestuurde drainage, waarmee het waterpeil op een constant niveau onder het maai-veld wordt gehouden. „Uit testen blijkt dat die toepassing de bodemdaling met de helft vermindert. Dat is nog onvoldoende. Daarom willen we die methode verder ontwikkelen. Een watertorentje kan bijvoorbeeld zorgen voor druk op de drain. Uit het onderzoek moet onder meer blijken wat zo'n peilgestuurde drainage doet met de draagkracht van het perceel en met de grasopbrengst.” Hoogendoorn: „We zijn nog op zoek naar locaties waar vee houden en gewassen verbouwen naast elkaar kunnen plaatsvinden. Misschien is er een kruisbestuiving mogelijk: in de winter water van de percelen met vee naar de lisdodden pompen, bijvoorbeeld. Volgend jaar willen we zo'n onderzoeklocatie gaan inrichten waar alle drie de gewassen worden geteeld. Belangstellenden kunnen er komen kijken.”

Fort bij Spijkerboor dit weekend open

Westbeemster * De zware ijzeren deuren zijn opgezet, zodat de frisse lentelucht in het Fort bij Spijkerboor kan doordringen. Natuurmonumenten heet bezoekers daar vrijdag 15 april voor het eerst dit seizoen welkom. Zaterdag 16 april en zondag 17 april is het fort (Westdijk 46) ook geopend, vanaf 11 uur, voor een rondleiding, een puzzeltocht en een spannend spel.

Fort bij Spijkerboor.

ARCHIEFFOTO

Buitengewoon

Sylvia Graafmans woelt de grond om met de grelinette op tuinderij Het Groene Buitenland in Assendelft.

FOTO ELLA TILGENKAMP

Grelinette in plaats van een schep

Annamara Hamersma

IJpendam * Er is nog geen sprietje te bekennen in de 'Albert Heijn-moestuintjes' van biologisch tuinder Sylvia Graafmans (54). Ze is zelf behoorlijk sceptisch over de verzameling bruine potjes bij haar in de vensterbank. „Ik wilde mijn dochter (van 15 jaar, red.) een beetje enthousiast maken, want ik heeft geen groene vingers, maar ik denk niet dat het veel wordt. En als het wel lukt dan heb je vier spinazie plantjes! Nou, die heb je in één hap op!”

Vlakbij haar huis in IJpendam heeft ze haar eigen moestuin. „Ik ben nu bezig alles op te ruimen en de grond zaaiklaar te maken. Vanmorgen vond ik nog een paar verwaalde bieten en boerenkolen. Die hebben de winter overleefd en zijn nu extra lekker zoet.”

Op een tuinderij in Assendelft is Sylvia deze maand van start gegaan met de cursus biologisch moestuinieren voor beginners. „We begin-

Eigenwijs

Voor de serie Eigenwijs volgen we mensen op die zelf hun eten en drinken regelen. Sylvia Graafmans geeft cursussen biologisch moestuinieren.

nen met grondbewerking, daarna volgt het zaaien en uiteindelijk oogsten natuurlijk.” Als beginnend biologisch moestuinder maak je een goede indruk als je weet wat een grelinette is. Een hint: het is geen schep, die zijn 'not done' voor de grondbewerking op de bio-moestuin. „Met een schep spit je veel te diep en dan

verstoort je het bodemleven teveel. Een grelinette is een woelvork. Daarmee til je de grond op en verkrumel je het. Zo schud je de bovenste laag los.” In die laag bevindt zich namelijk het meeste bodemleven: de wormen, schimmels en bacteriën. „Die zijn heel belangrijk voor de balans. Want dat is de basis voor biologisch tuinieren: een goede bodem.” In het najaar moet er wel weer een dekentje over de tuin worden gelegd. „Om erosie tegen te gaan 'mulchen' we de grond door er een laag bladeren overheen te leggen. Nu halen we die van afgelopen winter er dus vanaf, dan woelen we het om met een grelinette en kijk; een heel vruchtbare, zwarte grond. Er komt geen kunstmest of pesticiden aan te pas.”

